

COVID-19'UN İSTİHDAMA ETKİLERİ

Özcan KADIOĞLU ozcankadioglu@hotmail.com
Dünya Gazetesi Yazarı

Kamu, bazı stratejik sektörleri doğrudan veya dolaylı olarak destekleyip kollamak zorunda. Bu zor süreçte kamu bankaları bazı işletmelere ve geliri aşırı düşen insanlar için ertelemeler yaparak, yeni bir imkân kapısı aralamalı.

Fiziki teması sınırlandıran, çalışma hayatını fiziki ortamdan büyük ölçüde uzaklaştıran bu Covid-19, haliyle üretim süreçlerinin yavaşlaması hatta devletler eliyle dahi durdurulmasına yol açmıştır.

Krizin yaygın ve derin bir yapıya ulaşmış olması da diğer krizlerde olduğu gibi sadece finansal ve ekonomik yapıya bağlı değil, beşeri odaklı bir kriz olması sebebi ile ülkelerin üretim ve yönetim sistemlerinin dijitalleşme oranı da krizin etkileri ve yıkıcılığı ile son derece ilişkilidir.

Üretim sistemlerinde dijitalleşebilen, çalışma mekanizmalarını fiziksel ortamların dışına taşıyabilen ülkeler, üretim ve iş gücü

kaybına daha az uğrayacağı için, ekonomik açıdan da daha az etkilenenlerdir.

Özellikle bu süreçte gıda tedarik zincirinin kırılmadan işleme insanları için hayati önem taşımaktadır.

Dünyanın neredeyse üretim merkezi olarak gösterilen Asya'da, özellikle Çin'de yaşanan üretim aksaklıklarının tüm dünyaya yayılmasıyla birlikte üretim sistemlerindeki büyük yavaşlama işletmelerin varlığını tehdit eder boyutlara ulaşmıştır.

Çalışma yaşamı dört temelde etkilenecek

Üretim sürecindeki aksamalarla birlikte çalışma yaşamı Covid-19 krizinden dört temelde etkilenecektir.

- ▶ İşyeri ve iş kapanışları,
- ▶ Çalışma saatlerindeki kayıplar,
- ▶ İşletme riskleri,
- ▶ İşgücüne etkileri.

İşyerlerinin kapanması ve işlerin aksaması, seyahat kısıtlamaları, tecritler, karantinalar, sokağa çıkma yasakları, lokanta, kafe, eğlence yerlerinin kapatılması, anaokullarından üniversitelere tüm eğitim kurumlarının tatil edilmesi, birçok sektörün durma noktasına gelmesi ve bunların diğer sektörler üzerinde bir domino etkisi doğurması, dünya genelinde işletmeler ve dolayısıyla çalışanlar üzerinde ani ve çok derin etkilere yol açmıştır (ILO second edition, 2020: 1).

2020 Nisan başına ilişkin bu verilere göre (ILO-second edition, 2020: 1), salgına karşı işyerlerinin tamamen ya da kısmen kapanması yönünde alınan tedbirlerden dünya ölçeğinde yaklaşık 2.7 milyar çalışan etkilenmiştir ki bu da dünya işgücünün yüzde 81'ini oluşturmaktadır. Covid-19 pandemisine ilişkin 3. Raporu hemen 29 Nisan 2020'de yayımlayan ILO'nun bu son güncellemesine göre, 22 Nisan 2020 itibarıyla (ILO-third edition, 2020) bu oran yüzde 68 şeklinde revize edilmiştir. Pandemi den olumsuz etkilenen çalışanların oranındaki küresel ölçekteki azalmada özellikle son aylarda Çin'deki işyeri açma yasaklarının kalkması etkili olmuştur. Buna mukabil dünyanın geri kalanında, başta ABD olmak üzere durum daha da kötüye gitmiştir.

Büyük ekonomiler hala salgının yükselme evrelerini yaşıyor

Bazı ülkeler pandeminin en ağır şartlarını geçirmiş olmakla birlikte Rusya, Brezilya ve Hindistan gibi büyük ülkeler ve ekonomiler salgının hâlâ yükselme evrelerini yaşamaktadır. Bunların küresel ekonomi üzerindeki olumsuz etkileri kaçınılmazdır. Bu arada, Covid-19 pandemisinden ağır şekilde etkilenen fakat ağır bedeller sonucunda da olsa salgını belli bir ölçüde kontrol altına alabilen başta Almanya, Fransa, İtalya, İngiltere gibi önemli ekonomiler, pandemiye karşı önlemleri programlı bir şekilde ve zamana yayarak gevşetme ve normal hayata dönme çabası içindedir.

2020 başından itibaren dünyayı saran Covid-19 pandemisi ve bunun ortaya çıkardığı ekonomik etkiler başta olmak üzere insanlar üzerindeki derin etkiler, dünyanın 2. Dünya Savaşı'ndan beri yaşadığı en yaygın ve derin krizle karşı karşıya olduğunu göstermektedir.

Tüm dünyanın içinde bulunduğu olağanüstü şartlarda birçok sektör önemli ölçüde iş ve istihdam kayıplarına uğramış ve batma noktasına gelmiştir. Bu durumdan en fazla etkilenenler, bağımlı çalışanların yanında KOBİ'ler, özellikle mikro işletmeler, kendi başına çalışanlar ve profesyonel meslek erbabi olmuştur. Bunlar arasında zikredebileceğimiz; tekstil-konfeksiyondan mobilya ve makineye birçok işkoluyla imalat sanayinde, turizmde, ulaşımda ve birçok sektörde faaliyet gösteren özellikle esnaf ve zanaatkarlar, hizmet sektöründe faaliyet gösteren berberler, kafe, lokanta işletmecileri ve avukat, diş hekimi gibi meslek sahiplerini bu işyerlerinin sahipleriyle birlikte çalışanlarını, tarım işçilerini, enformel sektörde çalışanları, sosyal güvencesi olmayanları dikkate aldığımızda sorunun yaygınlığı ve derinliği daha iyi anlaşılabilir.

İstihdam kayıplarındaki olumsuz tablo devam ediyor

Dünyada çok kısa sürede yaşanan istihdam daralması, doğrudan işten çıkarmalar şeklinde olduğu gibi, ücretsiz izinler ya da

kısmi çalışma gibi çalışma sürelerinde geçici azalmalar şeklinde de karşımıza çıkabilmektedir. ILO yayınladığı son çalışmasında, (ILO-third edition, 2020:1,5) 2020 yılının ilk çeyreğinde dünyada toplam çalışma saati itibarıyla istihdamın, kriz öncesi duruma (2019'un dördüncü çeyreğine) oranla yüzde 4.5 azaldığını tahmin etmektedir. Bu da yaklaşık olarak haftalık azami çalışma süreleri 48 saat kabul edildiğinde 130 milyon "iş"e tekabül etmektedir.

İstihdam kayıplarındaki olumsuz tablonun 2020'nin ikinci çeyreğinde devam etti. Halen üçüncü ve dördüncü çeyrekte de devam etmesi beklenmekte. Bu yılın ikinci çeyreğinde küresel ölçekte toplam çalışma saatlerinin kriz öncesi son çeyreğe oranla yüzde 10.5 oranında azaldığı tahmin edilmektedir ki bu da 305 milyon tam zamanlı işe karşılık gelmektedir.

Covid-19 pandemisinin ortaya çıkmasından itibaren krizin ekonomik boyutunun istihdama etkileri üzerine yoğun bir çalışma içine giren ILO birkaç ay içinde çok sayıda önemli rapor yayımlamıştır. Bunlar arasında ILO'nun iki çalışmasının sonuçlarının yer aldığı tablo yazımızda yer almaktadır.

Tabloda krizin neden olduğu çalışma saatlerindeki azalmaları, "dünya genelinde", "bölgeler" ve "ülkelerin bulunduğu gelir grupları itibarıyla" 2019'un son çeyreğine göre tahmini yüzde oranlar olarak yer almaktadır. Tablonun ikinci çeyreğe ilişkin verileri sütununda yer alan parantez içindeki veriler ise ILO'nun bir önceki çalışmada yer alan öngörülerdir.

Pandeminin neden olduğu işsizlik ve eksik istihdam sorunlarına ilâve olarak, bu krizin olumsuz etkileri, özellikle aşağıda belirtilen, emek piyasalarındaki nispi olarak savunmasız, dezavantajlı ve kırılgan kesimler üzerinde ücretler, çalışma şartları sosyal koruma bakımlarından daha fazla görülecektir. Bu kesimler;

- ▶ Salgından etkilenecek hastalık kapan çalışanlar,
- ▶ Zaten nispi olarak yüksek işsizlik ve eksik istihdam oranlarına sahip ve iş piyasasına girmede zorlanan genç işsizler,
- ▶ Ciddi sağlık problemleriyle karşılaşma riskleri daha yüksek olan ve ekonomik olarak da yeterli imkânı olmayan yaşlı çalışanlar,

Krizin Yol Açtığı Çalışma Saatlerinde Azalmalar: Dünya, Bölgeler ve Gelir Gruplarına Göre (2020: 1. ve 2. Çeyrek - Tahmini)

	Birinci Çeyrek (%)	İkinci Çeyrek (%)
Dünya	4,5	10,5 (6,7)*
Düşük Gelirli Ülkeler	1,6	8,8 (5,3)*
Düşük-Orta Gelirli Ülkeler	1,9	12,5 (6,7)*
Üst-Orta Gelirli Ülkeler	8,6	8,7 (7,0)*
Yüksek Gelirli Ülkeler	1,6	11,6 (6,5)*
Afrika	1,6	9,6 (4,9)*
Amerika (Tüm Kıta)	1,3	12,4 (6,3)*
Arap Ülkeleri	1,8	10,3 (8,1)*
Asya ve Pasifik Ülkeleri	6,5	10,0 (7,2)*
Avrupa ve Orta Asya (Avrupa)	1,9	11,8

Kaynak: ILO, "ILO Monitor: COVID-19 and the World of Work. Third Edition", age, Şekil 2, p.5.

*ILO, "ILO Monitor: COVID-19 and the world of work. Second edition, Updated estimates and analysis, " age, s.

- ▶ Covid-19 pandemisine karşı mücadelede özellikle sağlık sektöründe, hemşirelik ve bakım hizmetleri başta olmak üzere ön cephede yoğun bir şekilde yer alan kadın çalışanlar,
- ▶ Yine eğitim başta olmak üzere pandeminin etkilediği sektörlerdeki işgücü içindeki oranı yüksek olan kadın çalışanlar,
- ▶ Belirli süre çalışma şartları gerektiren ücretli izin ya da hastalık izni, işsizlik yardımı gibi haklardan mahrum olan kendi başına çalışanlar, gündelikçiler, kısa-süreli çalışanlar,
- ▶ Buldukları ülkede çalışma imkânını kaybeden, sınırların kapanması nedeniyle ülkesine dönmeye de sıkıntı çeken, bir kısmı o ülkede kaçak çalışan göçmen işçiler.

Pandemi en fazla emek yoğun olan ve KOBİ'lerin yaygın olduğu alanları, konaklama, lokanta, gıda hizmetleri, toptan ve perakende ticaret başta olmak üzere küçük esnafın yoğun olduğu sektörleri kuvvetle etkilemektedir. Düşük vasıflı ve düşük ücretli işlerin oranının yüksek olduğu bu işkollarında çalışanlar pandeminin ortaya

çıkardığı risklerle ve olumsuzluklarla daha fazla karşı karşıya kalacaktır.

- ▶ Buralarda çalışanlar;
- ▶ İşten çıkarma,
- ▶ Çalışma sürelerinde azalma,
- ▶ Kısmi-ücretli ya da ücretsiz izne çıkarılma,
- ▶ Daha düşük oranda işsizlik yardımı veya kısmi çalışma ödeneği gibi yardımlar alma,
- ▶ İşyerini kapatma,
- ▶ Faaliyetine ara verme ya da sonlandırma gibi durumlarla karşı karşıyadır.

Söz konusu bu sektörlerdeki tüm çalışanların dünyadaki sayısı 1.25 milyara ulaşmakta olup, bu rakam küresel işgücünün yüzde 38'ini oluşturmaktadır. Söz konusu kriz, aileleriyle birlikte düşünüldüğünde çok daha fazla insanı etkilemekte, ortaya çıkan tablonun vahameti daha da artmaktadır.

Ülkemizdeki gelişmeler

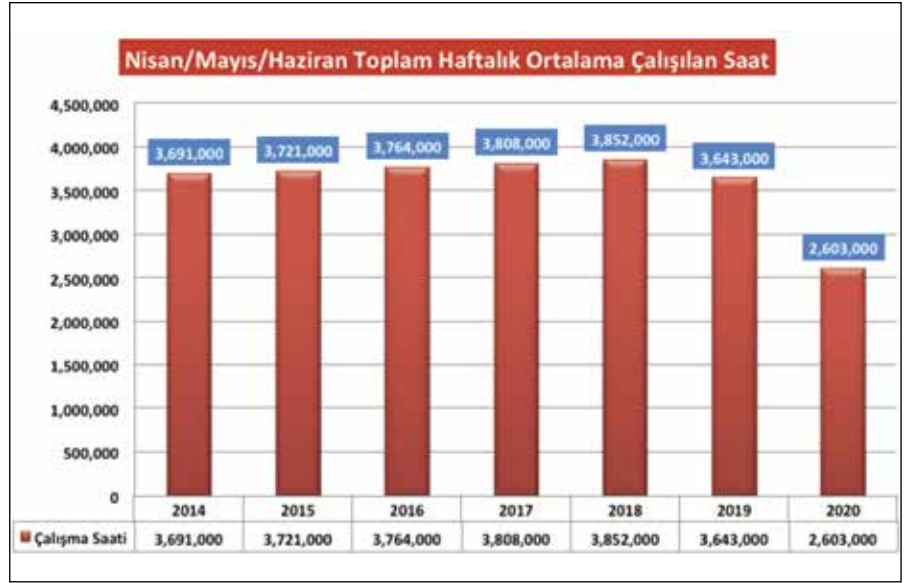
Küresel ekonomide yaşananlardan sonra ülkemizde ne olup bittiğine bakalım. Öncelikle salgının başlaması ile işten çıkarmalar yasaklandığı için ortaya çıkan işsiz sayısı konusunda elimizde gerçek bir veriye ulaşılmıyor. TÜİK'in işsiz tanımı farklı olduğu için salgın döneminde tam olarak sağlıklı bir veriye de ulaşılmıyor. İşten çıkarmalar yerine belli bir kesim için uygulanan kısa çalışma ödeneği sayısı yaklaşık olarak üç buçuk milyon kişi civarında ayrıca yaklaşık sekiz yüz bin kişi işsizlik maaşı almakta.

Geçmiş yıllara göre iş saati kaybı üzerinden bir sonuç çıkarmaya çalışalım. Bu hesabı yaparken Nisan-Mayıs-Haziran aylarında ortalama haftalık çalışma saati üzerinden gidelim.

2014-2019 yılları arasında Nisan, Mayıs ve Haziran toplam üç ay da ortalama haftalık çalışma saati 3.750.000 saat civarında. 2020 yılına baktığımızda çalışılan saat 2.603.000 saate düşüyor. Bir başka ifade ile aynı aylara göre 2020 yılında çalışılan saat miktarında yüzde 31 gibi çok ciddi bir kayıp söz konusu.

İşgücü kaybında çok ciddi kayıplar yaşanıyor

Bu veri ışığında baktığımız zaman işgücü kaybında çok ciddi kayıplar yaşandığını görüyoruz. Bunun sosyal boyutu ise hane halkı gelirlerinde çok ciddi anlamda

düşüş söz konusu. Mesela 5.000 TL maaş alan bir çalışanın kısa çalışma ödeneği aldığını kabul edersek eline geçen ücret yaklaşık 1.200 TL olmakta. Bu ücretle geçinmek zorunda kalıyor. Özellikle hizmet sektöründe çok fazla insan bu ücretle geçinmek zorunda kaldı. Bu da insanların alım gücünde ciddi bir kayıp demektir. Bu ücret önümüzdeki dönemde en az yüzde elli oranında artırılması gerekiyor. İnsanların en azında gıda harcama alımlarına bir rahatlatma getirecektir.

Kamu bankaları geçici olarak bu insanların ihtiyaç kredileri ile desteklemeye

çalışsa da önümüzdeki aylarda salgın 2. evreye geçerse kullandıkları kredileri ödeme şansları olmayacaktır. Bu yüzden bankaların takibe düşen kredi miktarı artacaktır. Palyatif veya günlük tedbirler yerine sorun çözücü kalıcı tedbirler almalıyız.

Kamu bazı stratejik sektörleri direkt veya en direkt olarak destekleyip kollamak zorunda. Önümüzdeki ay içinde salgının başlaması ile açılan tüketici kredi musluğunun ödeme dönemi başlayacak. Bu zor süreçte kamu bankaları bazı işletmelere ve geliri aşırı düşen insanlar için ertelemeler yapılarak yeni bir imkân kapısı aralamalıdır.

Tüm Türkiye'de Hizmetindeyiz

İŞYERİ
HEKİMLİĞİ

MOBİL
SAĞLIK
HİZMETLERİ

İŞ
GÜVENLİĞİ

BÜYÜK ZEKALAR
BİRLİKTE DÜŞÜNÜRLER

“İşiniz Bir’e emanet”

YERİNDE
BASİT
LABORATUAR
HİZMETİ

İLK YARDIM
EĞİTİMİ

MESLEKİ YETERLİLİK EĞİTİMLERİ

İŞE GİRİŞ
SAĞLIK RAPORU

0850 259 44 55

web : www.avrupabir.com.tr

info@avrupabir.com.tr